

บทคัดย่อไทย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่ต้องการศึกษา 3 ประการ คือ 1. ศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม “ไทยกับตะวันตก” ในเชิงประวัติศาสตร์ 2. การประมวลองค์ความรู้และแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับชายชาวต่างชาติ เพื่อทำความเข้าใจพลวัตของปรากฏการณ์ดังกล่าว 3. การเสนอประเด็นการศึกษาที่ยังขาดการทำความเข้าใจ หรือควรมีการวิจัยค้นคว้าเพิ่มเติมจากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว ส่วนวิธีการศึกษานั้น ได้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ทั้งจากเอกสารชั้นต้นจากกองจดหมายเหตุแห่งชาติ และเอกสารชั้นรอง ได้แก่ งานวิทยานิพนธ์ วิจัย บทความทางวิชาการ หนังสือทั้งจากห้องสมุดต่างๆ และข้อมูลในเว็บไซต์

ผลจากการศึกษาพบว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างชาวไทยกับตะวันตก มีมาตั้งแต่การเปิดประเทศติดต่อกับตะวันตกในสมัย “อยุธยา” และมีมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังสนธิสัญญาเบาริง ที่มีการเปิดการค้าเสรี ผลจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมนี้ทำให้รัฐ (ราชสำนัก) ได้เข้ามาจัดการ ควบคุมร่างกาย และเพศ (ทั้งหญิงและชาย) ทั้งในกลุ่มชนชั้นเจ้าข้าราชการ และสามัญชน โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 6 นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดการจำแนก “คนอื่น” บนพื้นฐานความแตกต่างของเชื้อชาติ และเกิดการกีดกันจากการเป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของสยาม อย่างไรก็ตาม การกีดกันนี้ไม่ได้เกิดกับกลุ่มชาวจีน ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนระหว่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับจีน โดยผ่านการแต่งงานเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ผลจากการสำรวจเอกสารสามารถประมวลองค์ความรู้การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ผ่านมา โดยแยกประเด็นการวิเคราะห์การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสังคมไทยที่สัมพันธ์กับแนวทางการศึกษาได้ 5 แนวคิด คือ แนวคิดการผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม (Ethnic/Cultural Assimilation) การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับการขยายตัวเศรษฐกิจภาคบริการและการท่องเที่ยว กรอบแนวคิดเรื่องการย้ายถิ่นข้ามชาติ และการวิเคราะห์ภายใต้กรอบคิดเรื่องทรัพยากร (Resource Profile Approach) โดยให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงระหว่างโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น (Global-Local Linkage) การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสังคมไทยที่ผ่านมา มีความเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์นี้ในสังคมอีสานในปัจจุบัน สะท้อนถึงพลวัตของปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนา และกรอบคิดที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์